

AGROERDÉSZETI TERMESZTÉSHEZ MEGFELELŐ GYÜMÖLCS- ÉS CSONTHÉJAS FAJTÁK

Melyek a kritériumok és a lehetőségek?

MIT ÉS MIÉRT

Gyümölcs és dió termesztése agrárerdőszeti rendszerekben: egy működő opció

Az agrár-erdészeti parcellák létrehozásakor manapság gyakran választják a magas törzsű gyümölcs- vagy diófa kombinációt. Közük az alma, körte, cseresznye, őszibarack, barack, naspolya, mandula, dió, mogyoró, gesztenye és egyéb lehetőségeket. E fák gazdasági hozzáadott értéke nem a fatermelés, hanem a gyümölcsök vagy diófélék által kínált hozzáadott érték. A begyűjtött gyümölcsből gyakran gyümölcslé, almabor, szirup, bor, zselé vagy lekvár lesz. A diókat értékesíthetik frissen is, vagy

feldolgozhatják, mielőtt például dióolaj vagy gesztenye liszt formájában értékesítik. Ugyanakkor az ilyen típusú fákkal foglalkozó új agrárerdőszeti parcellák létrehozásakor a legmegfelelőbb faj- és fajta kiválasztása nem könnyű feladat. Különböző tényezők játszanak szerepet ebben a döntési folyamatban, és a helyes választás határozza meg az eredmény sikerét. Ebben a tájékoztatóban röviden felsoroljuk a lehetőségeket és a legfontosabb kritériumokat.

Gyümölcs- és diófajfajták: sokféle lehetőség.
Bert Reubens - ILVO

A nemesített gyümölcs- vagy diófákat általában más fajta vagy faj alanyára oltják. Az alany és a szelektált fajta között magas törzsű fák esetén gyakran van egy közbenső fajta is.
Bert Reubens - ILVO

HOGYAN KEZELJÜK A KIHÍVÁST

A megfelelő fa kiválasztása a megfelelő helyhez és célhoz: mely kritériumokat kell figyelembe venni?

A gyümölcs- és diófák esetében különféle tényezők játszanak szerepet a kiválasztásban. Ezek közül a legfontosabbak:

- A nagyobb diverzitás (biodiverzitás és genetikai sokféleség) előnye;
- E gyümölcs- és diófák jövőbeli betakarításának gazdasági hozzáadott értéke, amelyet nagyrészt az határoz meg, hogy a gazdálkodó hogyan szándékozik forgalmazni a gyümölcsöt, diót vagy feldolgozott terméket;
- Talaj- és mikroklimaviszonyok, amelyek megkönnyítik annak meghatározását, hogy milyen gyümölcs- vagy diófa fajtákat (nem) szabad ültetni a parcellán;

- A különféle fajták egyedi tulajdonságai (íz, betakarítási idő, tárolási, feldolgozási tulajdonságok, kártevőkkel és betegségekkel szembeni ellenálló képesség stb.);
- A betakarítási és fogyasztási szezon ütemezése a betakarítás céljainak megfelelően;
- A kölcsönös (szükséges) kereszt-beporzás.

Végül, amikor választania kell a különböző, egyenértékű fajták között, akkor a legjobb a regionális fajtákat választani. A továbbfejlesztett fajtákat általában egy másik fajta vagy faj alanyára (és gyakran köztes állományra is) oltják. Ezek tulajdonságai, például növekedési sebesség, rezisztencia talajpreferenciák szintén meghatározzák az eredményt.

Ezt a projektet az Európai Unió Horizont 2020 kutatási és innovációs programja finanszírozta a 727872 számú támogatási megállapodás alapján

Kulcsszavak: diverzifikáció; gyümölcsös; hozzáadott érték; fajta; szelekció

eurafagroforestry.eu/afinet

A magas törzsű gyümölcs- vagy diófák alkalmazása indokolt választás az agroerdészeti rendszer létrehozásakor.

- A sikeres gazdálkodást alapvetően meghatározza a hely és a cél szempontjából megfelelő fajok és fajták kiválasztása.
- Fontos szempontok, amelyeket figyelembe kell venni, az íz, a virágzás és a betakarítás ideje, a tárolás, a feldolgozás tulajdonságai, a kártevőkkel és betegségekkel szembeni rezisztencia a talajadottságok stb.
- Az alany és a közbenső fajta tulajdonságai szintén fontosak.

Diófajták: az íz, szín és méret mellett a rügyfakadás, a betakarítás ideje, a tárolás, a feldolgozás, a kártevőkkel és betegségekkel szembeni ellenálló képesség és a talajadottságok is fontos kiválasztási kritériumok.

Bert Reubens - ILVO

TOVÁBBI INFORMÁCIÓ

További információ (hollandul) az agrárerdészeti rendszerekben található gyümölcs- és diófákról:

<https://www.agroforestryvlaanderen.be/NL/Kennisloket/Boomsp eciefiekeinfo/tabid/9776/language/nl-BE/Default.aspx>

Belgium esetében számos, hagyományos és regionális fajtákat felsoroló lista létezik, például ez a „Hoogstamfruitbomen brosjura” Nyugat-Flandria számára és a „fruitfiches” Limburg számára. A Gembloux fajtajegyzékét is érdemes megnézni.

Érdekes angol weboldalak a National Fruit Collection és az Orange Pippin, különösen Vallóniai és az Egyesült Királyságban gazdálkodók számára.

Későn rügyező diófa: egy jó választás a mérsékelt égövben

Az elmúlt néhány évben a diófák nagy népszerűségnek örvendenek fájuk és gyümölcsük miatt az agrárerdészeti rendszerekben. A fajtaválasztás gyakran kizárólag a fa terméshozó tulajdonságain, különösen a diótermés mennyiségi és minőségi paraméterein alapján történik. A mérsékelt éghajlaton, például Belgiumban, gyakran figyelmen kívül hagyják, hogy mikor történik a rügyfakadás, a virágzás és a lombfakadás. A legtöbb dél-európai fajta nem alkalmas mérsékelt éghajlatra. Május 15-ig a tavaszi éjszakai fagy nem szokatlan egész Flandria területén. A Franciaországban általánosan használt fajták rügyfakadása és virágzása jóval május közepe előtt megy végbe, és szinte valamennyi Belgiumban általánosan használt fajta (Broadview, Buccaneer, Coenen, Rita, NO.16, Plovdivski, Proslavski, Axel, Hansen) rügyfakadása megkezdődik, még mielőtt a fagyveszély elmúlna. Flandriában átlagosan minden második évben egyszer jelentős fagykárból eredő veszteséggel kell számolni, ha nagyon korai (március) fajtákat használnak mérsékelt éghajlaton; négyévente egyszer, ha korai fajtákat használnak (április eleje); 10 évente egyszer, ha április végi - május eleji rügyfakadású; és 15 évente egyszer, ha kései (május közepén induló) fajtákat használnak. Nagyon kései fajtáknál (május végi - június eleji) ez a kockázat nullára csökken, lehetővé téve a kiegyenlített diótermelést (ez a kereskedelem szempontjából nagy jelentőséggel bír). Ráadásul a késői lombfakadásnak érdekes következményei vannak, ha a fásoros köztesművelésben használják a fákat. Az olyan köztesnövények, mint az őszi búza, növekedési periódusuk legnagyobb részében maximális fényt kapnak, mivel a fa levelei még nem fejlődtek ki. A szárazabb mikroklíma azt is lehetővé teszi, hogy a köztesnövény kevésbé legyen érzékeny a gombás betegségekre. Az első megfigyelések azt is jelzik, hogy a későn meginduló diófajták kevésbé érzékenyek a diófák és a gesztenye gombakárosítóira. Ezért a későn induló fajták sokféle lehetőséget biztosítanak a megfelelő kombinációk kialakítására a fásorokkal kombinált növénytermesztési rendszerekben. Az extra-kései fajták viszonylag ritkák, de léteznek. A csemeték körülbelül 2% -a tartozik ebbe a kategóriába. Az optimális termesztési körülmények és a megfelelő gazdálkodás kulcsfontosságú ezeknél a fajtáknál a rövid növekedési időszak miatt. A rájuk vonatkozó ismeretek (diótermés, beporzás, ellenállás, forma) még mindig korlátozottak, és ezek még nem elérhetők a kereskedelemben, ám ezen ígéretes témában további kutatásokat kezdeményeztek Belgiumban a helyi diószakértők, kutatóintézetekkel együttműködve.